

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

Юрій Бідзіля Юрій БІДЗІЛЯ

30 » *червня* 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРИКЛАДНЕ УКРАЇНСЬКЕ МОВОЗНАВСТВО

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.01 Українська мова та література
Освітня програма	Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Прикладне українське мовознавство**» (Синтаксис словосполучення і простого речення) для здобувачів вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.01 Українська мова та література освітньої програми «Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність».

Розробник: *Сабадош Іван Васильович*, доктор філологічних наук, професор кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри української мови**.

Протокол № 12 від 26 червня 2023 року

Завідувач кафедри

Наталія ВЕНЖИНОВИЧ

Схвалено науково-методичною комісією **філологічного факультету**.

Протокол № 8 від 29 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії

Василь ШАРКАНЬ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма Навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 5,5 (в т.ч. 1 кредит ЄКТС – курсова робота)	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 165	3-й	3-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувача – 5	6-й	6-й
	Лекції:	
	34 год.	14 год.
	Практичні (семінарські):	
	30 год.	12 год.
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: комбінована	Самостійна робота:	
	71 год.	109 год.
	Індивідуальна робота	
	30 год.	30 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Прикладне українське мовознавство**» є поглибити знання здобувачів із сучасної української літературної мови, сформувати в них погляд на мову як на системно-структурне явище, допомогти їм ґрунтовно оволодіти мовними категоріями; спрямувати здобувачів на розвиток лінгвістичного мислення; поглиблене засвоєння мовних законів і явищ, мовознавчої термінології; на вивчення синтаксису й пунктуації простого та простого ускладненого речення сучасної української мови.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти **інтегральної компетентності**:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, теорії та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов науково-дослідницької діяльності.

Вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких загальних компетентностей:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

ЗК 3. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 10. Здатність проведення досліджень на належному науковому рівні.

ЗК 11. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 12. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 13. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

Вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких спеціальних (предметних) компетентностей:

ПК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ПК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ПК 3. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

ПК 4. Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

ПК 5. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється).

ПК 6. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних фактів.

ПК 7. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ПК 8. Здатність використовувати сучасні наукові методи філологічних досліджень,

добирати, аналізувати, систематизувати й синтезувати фактичний лінгвістичний; узагальнювати підсумки виконаного дослідження та формулювати його новизну; оформляти згідно зі сучасними вимогами та презентувати результати наукового дослідження в усній чи письмовій формі, послуговуючись відповідним термінологічним апаратом.

ПК 10. Здатність управляти інформацією; здатність працювати самостійно; готовність здійснювати перевірку процесів збору, аналізу і систематизації інформації на основі різних її джерел (спеціалізованої літератури, ЗМІ, перспективного наукового, творчого досвіду тощо).

ПК 11. Здатність здійснювати лінгвістичний та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів та жанрів.

ПК 13. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ПК 14. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ПК 15. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.

ПК 17. Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Прикладне українське мовознавство**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 5. Латинська мова.

ОК 7. Основи лінгвістики.

ОК 12. Прикладне українське мовознавство (Лексика. Фонетика. Морфологія. Морфеміка. Словотвір).

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни «**Прикладне українська мовознавство**» передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН) відповідно до стандарту вищої освіти зі спеціальності **035 Філологія** та освітньої програми «**Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність**»:

Програмні результати навчання	Шифри ПРН
Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.	ПРН2
Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.	ПРН3
Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.	ПРН7
Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання в професійній діяльності.	ПРН8
Характеризувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються(ється), описувати соціолінгвальну ситуацію.	ПРН9
Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.	ПРН10

Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.	ПРН12
Використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.	ПРН14
Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.	ПРН15
Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.	ПРН16
Мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.	ПРН18
Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.	ПРН19
Дотримуватися норм і правил академічної доброчесності.	ПРН20

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Уміє знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел за допомогою цифрових технологій.	ПРН 2
Здатний до процесу самонавчання та самоосвіти, самостійно підбирає та аналізує фактичний матеріал.	ПРН 3
Знає сучасні теоретичні основи синтаксису простого речення, що є результатом формування уявлень про синтаксичні одиниці та принципи їх членування й аналізу.	ПРН 7
Має достатній обсяг знань із синтаксису простого речення української мови, що є підґрунтям для формування наукового світогляду майбутніх фахівців.	ПРН 8
Знає діалектні та соціальні різновиди мови, що вивчаються, аналізує діалектний синтаксис.	ПРН 9
Знає синтаксичні та пунктуаційні норми української мови і вміє використовувати їх у практичній діяльності.	ПРН 10
Знає різні типи простих речень, правильно їх визначає; аналізує текст з погляду функціонування в ньому простих речень; правильно використовує розділові знаки у простих реченнях.	ПРН 12
Уміє використовувати прості речення в процесі комунікації, грамотно будувати монологічні висловлення та діалоги; моделює комунікативні ситуації, використовуючи вивчений граматичний матеріал	ПРН 14
Уміє створювати й редагувати різні зразки структурних типів простого речення, готувати і аналізувати тексти з погляду їхньої синтаксичної будови.	ПРН 15
Знає актуальні теоретичні й практичні аспекти вивчення простих речень та способи їх репрезентації в сучасному мовознавстві й традиційних концепціях.	ПРН 16
Уміє готувати та презентувати наукові проекти з обраної спеціальності; користуватися різними типами лінгвістичних (філологічних) словників на паперових та електронних носіях; активно використовувати у практичній діяльності онлайн-версії лінгвістичних словників із метою аналізу важливих питань синтаксису словосполучення та простого речення.	ПРН 18
Має навички участі в наукових або прикладних дослідженнях у галузі філології, готує та захищає курсову роботу.	ПРН 19

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни «Прикладне українське мовознавство» є:

- поточний контроль під час вивчення навчальної дисципліни, який проходить в індивідуальній, груповій, фронтальній формі. Методи поточного контролю: усний, письмовий, практичний, комп'ютерний і самоконтроль;
- метод підсумкового контролю – іспит, який проводиться письмово. Поточний контроль знань та умінь здобувачів із навчальної дисципліни «Прикладне українське мовознавство» охоплює проведення двох модульних контрольних робіт та підсумкового контролю у формі іспиту.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усні відповіді, тестування та письмові домашні, самостійні роботи на практичних заняттях.

Форма модульного контролю: підсумковий тематичний контроль через виконання письмової контрольної роботи; проміжний атестаційний контроль, поточний контроль за виконанням індивідуальних робіт, винесених для самостійного опрацювання.

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит у формі письмової відповіді за екзаменаційними білетами.

Методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- словесні методи навчання: розповідь, бесіда, лекція; наочні: ілюстрація, демонстрація; практичні: вправи, анкетування тощо;
- за логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні;
- за ступенем самостійності мислення здобувачів при засвоєнні знань: репродуктивні, пошукові, дослідницькі та ін.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
7	7	7	7	7	8	7	50	100

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15		
7	6	7	6	6	6	6	6	50	100

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	7	30	8	30
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	1	10	2	10
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	1	10	2	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота з курсу «Прикладне українське мовознавство» містить 2 типи завдань:

- 1) перші два завдання охоплюють теоретичний матеріал і оцінюються 20 балами;
- 2) третє завдання має практичний характер і стосується перевірки практичних навичок здобувачів із курсу, оцінюється 30 балами;

Критерії оцінювання курсової роботи

Відповідно до освітньої програми «Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність», із дисципліни «Прикладне українське мовознавство» передбачено написання курсової роботи.

Під час оцінювання враховуються: дотримання вимог до написання курсових робіт, якість самого наукового дослідження, уміння аргументовано захистити сформульовані положення та висновки.

Критерії оцінювання враховують:

- 1) актуальність обраної теми та ступінь її реалізації;
- 2) чіткість формулювання мети і завдань дослідження;
- 3) повноту охоплення літературних джерел та їх критичного огляду;
- 4) творчий підхід до написання курсової роботи та самостійність викладу матеріалу;
- 5) якість та ґрунтовність наукового, теоретичного, методологічного та практичного аналізу визначеної проблеми;
- 6) логічність та аргументованість отриманих результатів;
- 7) дотримання вимог до оформлення структурних частин курсової роботи;
- 8) змістовність та логічність доповіді студента під час захисту про основні результати дослідження;
- 9) правильність і чіткість відповідей на запитання членів комісії та осіб, присутніх на захисті.

Оцінка «**відмінно**» (90–100 балів) ставиться здобувачу вищої освіти за умови повного розкриття теми і мети дослідження, дотримання всіх вимог до виконання й оформлення курсової роботи, наявності в ній елементів самостійного наукового аналізу, чіткого формулювання результатів дослідження і логічних висновків, які розкривають поставлені завдання, творчого підходу до висвітлення досліджуваної проблеми, дотримання акуратності в оформленні курсової роботи. Доповідь здобувача вищої освіти на захисті логічна і змістовна, проголошена вільно, відповіді на запитання правильні і логічно аргументовані.

Оцінка «**добре**» (74–89 балів) виставляється здобувачеві, тема роботи якого розкрита, але трапляються незначні недоліки в оформленні теоретичної чи практичної частини

дослідження, поверхово зроблений аналіз літературних джерел, недостатньо вдало сформульовані результати дослідження й висновки, робота загалом оформлена згідно з чинними вимогами, проте містить окремі несистематичні помилки та стилістичні огріхи. Доповідь на захисті логічна, але відображає не всі змістові акценти курсової роботи, відповіді на запитання правильні і стислі.

Оцінку «**задовільно**» (60–73 бали) здобувач вищої освіти отримує, якщо недостатньо розкрита тема роботи, її зміст не відповідає цілком меті дослідження, здійснено поверховий аналіз теоретичних засад дослідження, наявний недостатній обсяг фактичного матеріалу, розділи мають реферативний характер, не містять аналізу літературних джерел та елементів наукового дослідження, висновки сформульовані з надмірною узагальненістю, неправильне оформлення курсової роботи. Доповідь на захисті прочитана за текстом, не всі відповіді на запитання правильні і повні.

Оцінку «**незадовільно**» (0–59 балів) ставлять здобувачеві вищої освіти в тому випадку, коли не розкрита тема дослідження, мета і зміст роботи погано пов'язані між собою, відсутній аналіз літературних джерел, переважає описовість і реферативність матеріалу, виконання дослідження має випадковий, несистемний характер, висновки не видаються достовірними, трапляються суттєві огріхи в оформленні курсової роботи. Доповідь на захисті прочитана, відповіді на запитання комісії неточні або неповні.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Шкала ECTS	Диференційована шкала	Недиференційована шкала	Мінімальний бал – максимальний бал
A	Відмінно	Зараховано	90–100
B	Добре		82–89
C	Добре		74–81
D	Задовільно		64–73
E	Задовільно		60–63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35–59
F	Незадовільно		0–34

За результатами модульного контролю визначається підсумкова рейтингова оцінка. Оцінка за іспит визначається залежно від рейтингового балу. Загальна кількість балів, яку може отримати здобувач, – 100. Вони досягаються шляхом сумування результатів оцінок за всі види робіт.

Оцінку «**відмінно**» (90–100 балів, A) заслуговує здобувач, який усебічно, системно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їхнє значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової, навчальної та методичної роботи.

Оцінку «**добре**» (82–89 балів, B) заслуговує здобувач, який повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі

неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

Оцінку «добре» (74–81 бал, C) заслуговує здобувач, який загалом роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

Оцінку «задовільно» (64–73 бали, D) заслуговує здобувач, який знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його в майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку «задовільно» (60–63 бали, E) заслуговує здобувач, який володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання й використання його в майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка «незадовільно» (35–59 балів, FX) виставляється здобувачу, який має суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку «незадовільно» (0–34 бали, F) виставляється здобувачу, який володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача освіти протягом семестру.

До складання іспиту допускаються здобувачі вищої освіти, у яких підсумкова модульна оцінка за семестр становить не менше 35 балів і, яким зараховано всі види робіт за цей семестр.

Здобувач вищої освіти, підсумкова рейтингова оцінка якого складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний покращити її до початку підсумкового семестрового контролю під час чергування викладачів на кафедрі у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету. Інакше здобувач не допускається до складання іспиту і в нього виникає академічна заборгованість.

Іспит з навчальної дисципліни здобувач вищої освіти може не скласти, якщо він успішно пройшов усі модульні контролі та його влаштовує підсумкова модульна оцінка. Здобувачі вищої освіти, підсумкова модульна оцінка яких становить від 35 до 59, іспит складають обов'язково. Здобувач освіти може підвищити на іспиті рейтинговий бал, при цьому, за результатами складання іспиту оцінка не може бути менша за підсумкову оцінку, яку він отримав за результатами модульних контролів.

Іспит проходить в усній формі. На іспит виносяться теоретичні, практичні завдання в обсязі навчального матеріалу. Оцінювання результатів навчання на іспиті здійснюється за 100-бальною шкалою. Оцінка за іспит заноситься у відомість обліку успішності.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Словосполучення як синтаксична одиниця.

Предмет і завдання синтаксису. Розділи синтаксису. Словосполучення як синтаксична одиниця. Розрізнення лексичних, фразеологічних і синтаксичних словосполучень.

Структурні типи словосполучень: прості і складні. Типи словосполучень за функцією: предикативні і непередикативні. Види синтаксичних зв'язків: сурядний і підрядний. Сурядний зв'язок. Типи підрядного синтаксичного зв'язку у словосполученні і реченні: узгодження, керування, прилягання. Типи підрядних словосполучень за морфологічним вираженням незалежного компонента. Типи синтаксичних відношень у словосполученні і реченні. Засоби вираження синтаксичних зв'язків та синтаксичних відношень у словосполученні і реченні. Синтагма та її співвідношення зі словосполученням.

Тема 2. Речення та його основні ознаки. Типи речень.

Речення як основна синтаксична одиниця. Співвідношення речення і судження. Основні ознаки речення. Комунікативні різновиди речень (за метою висловлювання). Типи речень за емоційним забарвленням, або експресією (окличні й неокличні); за модальністю (стверджувальні й заперечні). Типи речень за структурою (будовою). Прості і складні речення. Структурно-семантичні типи простих речень: а) за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); б) за наявністю або відсутністю другорядних членів речення (поширені й непоширені); в) за наявністю або відсутністю усіх граматично необхідних членів (повні й неповні); г) за наявністю або відсутністю різних елементів ускладнення (ускладнені й неускладнені).

Тема 3. Просте двоскладне непоширене речення. Головні члени.

Загальна характеристика складу простого речення. Визначення двоскладного речення. Член речення як синтаксична категорія. Підмет. Структурні типи підмета. Простий підмет та способи його вираження. Складений підмет та способи його вираження. Присудок. Структурні типи присудка. Простий присудок та способи його вираження. Визначення складеного присудка. Різновиди складеного присудка. Функції і семантика зв'язку у структурі складеного присудка. Різновиди зв'язку. Дієслівний складений присудок. Іменний складений присудок. Форми вираження при зв'язкового компонента в іменному складеному присудку. Складний присудок та його структурні різновиди. Координація присудка з підметом. Тире між підметом і присудком.

Тема 4. Односкладні речення.

Поняття про односкладне речення. Класифікації односкладних речень. Типи односкладних речень. Означено-особові односкладні речення. Неозначено-особові односкладні речення. Узагальнено-особові односкладні речення. Визначення безособового речення як синтаксичної одиниці. Засоби вираження головного члена в безособовому реченні. Визначення інфінітивного речення як синтаксичної одиниці. Структурні різновиди інфінітивних речень. Інфінітивні речення та безособові речення з інфінітивом у структурі головного члена. Номінативні речення. Структурно-функціональні різновиди номінативних речень. Номінативні речення і неповні двоскладні речення. Питання про вокативні і генітивні речення.

Модуль 2

Тема 5. Просте поширене речення. Другорядні члени речення.

Другорядні члени речення. Принципи їх класифікації. Додаток як член речення. Синтаксичні й семантичні диференційні ознаки додатка. Різновиди додатка. Види додатка залежно від морфологічного вираження поширюваного члена. Додатки придієслівні, приіменні, приадвербіальні. Прямий додаток і способи його вираження. Непрямий додаток і способи його вираження. Додаток, виражений інфінітивом. Означення як член речення та його різновиди. Узгоджене означення та способи його вираження. Неузгоджене означення та способи його вираження. Розрізнення присубстантивних додатків і неузгоджених означень, виражених формою родового відмінка з прийменником чи без прийменника. Прислівник, інфінітив, дієприслівник, фразема, словосполучення у функції неузгодженого означення. Прикладка, її різновиди. Принципи розпізнавання прикладки і пояснюваного нею іменника.

Обставини як члени речення. Семантичні і формальні ознаки обставин. Різновиди обставин.

Обставини способу дії та способи їх вираження. Обставини міри й ступеня та способи їх вираження. Обставини місця та способи вираження. Обставини часу та способи вираження.

Обставини причини та способи вираження. Обставини мети та способи вираження. Обставини умови та способи вираження. Обставини допустовості та способи вираження. Обставини наслідку та способи вираження. Складні випадки розмежування додатка і обставини.

Тема 6. Повні й неповні речення. Однорідні члени речення.

Повні речення. Неповне речення як особливий структурно-семантичний тип речень. Типи неповних речень. Контекстуальні неповні речення. Ситуативні неповні речення. Еліптичні неповні речення. Поняття про приєднувальні (видільні, парцелятивні) речення. Поняття ускладнення в структурі простого речення. Однорідні члени як структурний і смисловий компонент простого ускладненого речення. Засоби вираження однорідності. Однорідні й неоднорідні означення. Узагальнювальні слова при однорідних членах речення. Форми присудка при однорідних підметах. Пунктуація у реченнях з однорідними членами.

Тема 7. Відокремлені другорядні члени речення (означення, прикладки).

Визначення відокремлених членів речення. Синтаксичні умови відокремлення другорядних членів. Відокремлені означення. Відокремлені прикладки. Розділові знаки при відокремлених означеннях і прикладках.

Тема 8. Відокремлені обставини, додатки і уточнювальні члени речення.

Відокремлені обставини. Розділові знаки при відокремлених обставинах. Питання про відокремлені додатки і розділові знаки при них. Поняття про уточнювальні члени речення та їх співвідношення з відокремленими членами. Відокремлення уточнювальних членів речення. Пунктуація у реченнях із уточнювальними членами.

Тема 9. Речення зі вставними і вставленими компонентами. Звертання.

Вставні і вставлені слова, словосполучення і речення. Звертання і вокативні речення. Порядок слів у реченні. Слова-речення. Визначення вставних слів, словосполучень і речень. Лексико-граматичні розряди вставних слів. Поняття про вставні словосполучення. Функціонально-семантичні розряди вставних слів, словосполучень і речень. Функціонально-семантична роль вставлених слів, словосполучень і речень. Розділові знаки при вставних та вставлених словах, словосполученнях і реченнях. Функціонально-синтаксична роль звертання. Вокативні речення. Розділові знаки при звертаннях.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
6-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Словосполучення як синтаксична одиниця.	20	4	4		3	9
Тема 2. Речення та його основні ознаки. Типи речень.	20	4	3		4	9
Тема 3. Просте двоскладне непоширене речення. Головні члени.	21	4	4		4	9

Тема 4. Односкладні речення. Модульна контрольна робота.	19	4	3		4	8
Разом за модуль 1	80	16	14		15	35
Модуль 2						
Тема 5. Просте поширене речення. Другорядні члени речення.	19	4	4		3	8
Тема 6. Повні й неповні речення. Однорідні члени речення.	16	3	3		3	7
Тема 7. Відокремлені другорядні члени речення (означення, прикладки).	17	4	3		3	7
Тема 8. Відокремлені обставини, додатки і уточнювальні члени речення.	17	4	3		3	7
Тема 9. Вставні і вставлені слова, словосполучення і речення. Звертання і вокативні речення. Порядок слів у реченні. Слова-речення. Модульна контрольна робота	16	3	3		3	7
Разом за модуль 2	85	18	16		15	36
Разом за семестр	165	34	30		30	71

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
6-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Словосполучення як синтаксична одиниця.	20	2	2		3	13
Тема 2. Речення та його основні ознаки. Типи речень.	20	2	1		4	13
Тема 3. Просте двоскладне непоширене речення. Головні члени.	21	2	2		4	13
Тема 4. Односкладні речення. Модульна контрольна робота.	19	2	1		4	12
Разом за модуль	80	8	6		15	51
Модуль 2						
Тема 5. Просте поширене речення. Другорядні члени речення.	19	2	2		3	12
Тема 6. Повні й неповні речення. Однорідні члени речення.	16	2	1		3	10
Тема 7. Відокремлені другорядні члени речення (означення, прикладки).	17	2	1		3	11
Тема 8. Відокремлені обставини, додатки і уточнювальні члени речення.	17		1		3	13
Тема 9. Вставні і вставлені слова, словосполучення і речення. Звертання і вокативні речення. Порядок слів у реченні. Слова-речення. Модульна контрольна робота	16		1		3	12
Разом за модуль	85	6	6		15	58

Разом за семестр				165	14	12		30	109
-------------------------	--	--	--	-----	----	----	--	----	-----

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Словосполучення як синтаксична одиниця.	4	2
2.	Тема 2. Речення та його основні ознаки. Типи речень.	3	1
3.	Тема 3. Просте двоскладне непоширене речення. Головні члени.	4	2
4.	Тема 4. Односкладні речення.	3	1
5.	Тема 5. Просте поширене речення. Другорядні члени речення.	4	2
6.	Тема 6. Повні й неповні речення. Однорідні члени речення.	3	1
7.	Тема 7. Відокремлені другорядні члени речення (означення, прикладки).	3	1
8.	Тема 8. Відокремлені обставини, додатки і уточнювальні члени речення.	3	1
9.	Тема 9. Вставні і вставлені слова, словосполучення і речення. Звертання і вокативні речення. Порядок слів у реченні. Слова-речення.	3	1
Разом		30	12

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Словосполучення як синтаксична одиниця.	9	13
2.	Тема 2. Речення та його основні ознаки. Типи речень.	9	12
3.	Тема 3. Просте двоскладне непоширене речення. Головні члени.	9	12
4.	Тема 4. Односкладні речення.	8	12
5.	Тема 5. Просте поширене речення. Другорядні члени речення.	8	12
6.	Тема 6. Повні й неповні речення. Однорідні члени речення.	7	12
7.	Тема 7. Відокремлені другорядні члени речення (означення, прикладки).	7	12
8.	Тема 8. Відокремлені обставини, додатки і уточнювальні члени речення.	7	12
9.	Тема 9. Вставні і вставлені слова, словосполучення і речення. Звертання і вокативні речення. Порядок слів у реченні. Слова-речення.	7	12
Разом		71	109

6.5. Індивідуальні завдання

До індивідуальної роботи в процесі вивчення навчальної дисципліни належать курсові роботи.

ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ КУРСОВИХ РОБІТ

1. Етнолінгвістичні особливості календарної обрядовості у творах М. Дочинця.
2. Транспозиція в системі лексико-граматичних розрядів іменника і прикметника (на матеріалі художніх творів).
3. Мовні засоби на позначення негативних емоцій у говірці села...

4. Семантико-граматичні особливості субстантивації в художньому тексті (на матеріалі роману «Клавка» М. Гримич).
5. Пропозитивна номінація людини та її рис у говірці села...
6. Історія української літературної мови в дослідженнях А.Кримського.
7. Роль І.Огієнка в аналітиці досліджень церковнослов'янської мови.
8. Портрети українських мовознавців: Аркадій Животко.
9. Топос України в поезії В.Стуса.
10. Семантична структура багатозначного слова (на матеріалі художнього твору).
11. Засоби вираження експресії в романі...
12. Діалектна лексика в закарпатському фольклорі (на матеріалі збірок українських закарпатських колядок).
13. Діалектна лексика в українських закарпатських казках.
14. Лексика весільного обряду в говірці села... .. району.
15. Лексика народної медицини в говірці села... .. району.
16. Календарно-обрядова лексика в говірці села... .. району.
17. Назви одягу, взуття, головних уборів і прикрас у говірці села... .. району.
18. Назви меблів, посуду та інших хатніх речей у говірці села... .. району.
19. Назви їжі і напоїв у говірці села... .. району.
20. Зоологічна лексика у говірці села... .. району.
21. Назви рельєфу в говірці села... .. району.
22. Модифікаційні словотворчі значення та їх використання в сучасній українській мові (на матеріалі поезії В. Гедеона).
23. Сучасні українські фемінітиви: семантико-дериваційний аспект.
24. Фразеологізм як база творення похідних лексем: словотворчий аспект.
25. Особливості ідіостилю С.Жадана (на матеріалі роману «Ворошиловград»).
26. Типологія односкладних речень в епістолярії В.Стуса.
27. Назви диких тварин у говірці села району.
28. Метеорологічна лексика у говірці села району.
29. Назви, пов'язані з тваринництвом, у говірці села району.
30. Лексика, пов'язана з рільництвом та городництвом, говірці села району.
31. Лексика народних промислів (теслярства, ковальства, гончарства та ін.) говірці села району.
32. Порівняльні звороти у говірці села району.
33. Вплив моди на літературно-художній антропонімікон сучасних творів (на вибір).
34. Роль літературно-художніх антропонімів у створенні образів героїв.
35. Народний гумор у літературно-художніх антропонімах сатиричних творів (на вибір).
36. Функційне навантаження синонімічних рядів у романі В. Лиса «Стара холера».
37. Дієслівні синоніми на позначення акту мовлення в романі Н. Гуменюк «Танець білої тополі».
38. Мовні засоби вираження гендерних стереотипів (на матеріалі роману В. Лиса «Соло для Соломії»).
39. Українська психолінгвістика: традиція й сучасні дослідження.
40. Питання психолінгвістики в працях О. О. Потєбні.
41. Суфіксальний словотвір апелятивних іменників у романі Надії Гуменюк «Танець білої тополі».
42. Діалектна лексика в романі Дмитра Кешелі «Родаки»: структурно-семантичний аспект.
43. Лексико-словотвірна характеристика апелятивних іменників в українських говірках Закарпаття (на матеріалі діалектних словників).
44. Творення назв осіб жіночого роду в українських говірках Закарпаття.
45. Семантичні групи говіркових порівняльних конструкції з компонентами-назвами тварин.

46. Синтаксичні функції інфінітива (на матеріалі художніх текстів).
47. Проблеми культури мови у соціальних мережах.
48. Історія українського мовознавства на Закарпатті: постаті і напрямки наукових досліджень.
49. Онімний простір роману Т. Пахомової «Я, ти і наш мальований і немальований Бог».
50. Літературно-художня антропонімія роману А. Дімарова «Біль і гнів».
51. Ономастикон роману (на вибір) М. Магіос.
52. Функціонування власних назв у творах С. Андрухович.
53. Стилістичний потенціал власних назв у романі (на вибір) Я. Дегтяренко.
54. Вербальні засоби вираження табу в говірці села району.
55. Назви, пов'язані з характеристикою людини, в говірці с. ...
56. Фразеологічні одиниці зі значенням *говорити* / *мовчати* у мові художніх творів (на матеріалі...).
57. Символьне значення назв тварин у складі фразеологічних одиниць української мови (на матеріалі...).
58. Символіка компонентів-кологоративів в українських стійких висловах (на матеріалі...).
59. Стійкі біблійні вислови в українській мові: склад і структура (на матеріалі...).
60. Фраземи античного походження в українській мові в лінгвокультурному висвітленні (на матеріалі...).

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: офісні додатки, Google Meet.

Обладнання: персональний комп'ютер, мультимедійний проектор, інтерактивна дошка.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. *Сабадош І. В., Галас А. М.* Прикладне українське мовознавство. Синтаксис словосполучення і простого речення: Практикум. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.01 Українська мова і література. Ужгород, 2023. 67 с.
2. *Бевзенко С. П., Литвин Л. П., Семеренко Г. В.* Сучасна українська мова. Синтаксис: Навч. посіб. Київ: Вища шк., 2005. 270 с.
3. *Шульжук К. Ф.* Синтаксис української мови: Підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. 408 с.
4. *Українська мова: Енциклопедія.* Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2000; 2-е вид., 2004; 3-є вид., 2007. 856 с.

Допоміжна література

5. Булаховський Л. А. Питання синтаксису простого речення в сучасній українській мові. *Дослідження з синтаксису української мови*. Київ, 1958. С. 5–29.
6. Вихованець І. Р. Граматика української мови: Синтаксис. Київ: Либідь, 1993. 368 с.
7. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Грищенко А. П. Граматика української мови. Київ: Рад. школа, 1982. 209 с.
8. Волох О. Т., Чемерисов М. Т., Чернов Є. І. Сучасна українська літературна мова. Київ: Вища шк., 1976. С. 242–324.
9. Волох О. Т., Чемерисов М. Т., Чернов Є. І. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис. 2-е вид., перероблене і доповнене. Київ: Вища шк., 1989. 279 с.
10. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища шк., 1985. 361 с.
11. Городенська К. Г. Дери́вація синтаксичних одиниць. Київ: Наук. думка, 1991. 192 с.
12. Гуйванюк Н. В., Кобилянська М. Ф. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис. Лабораторний практикум. Київ: Вища шк., 1989. 254 с.
13. Гуйванюк Н. В. Українська мова. Схеми, таблиці, тести: Навч. посіб. / Н. В. Гуйванюк, О. В. Кардашук, О. В. Кульбабська. Львів: Світ, 2005. 302 с.
14. Гуйванюк Н. В., Кардашук О. В., Кульбабська О. В. Синтаксис сучасної української мови: Схеми і таблиці: Навчальний посібник. 2-е вид. Чернівці: Рута, 2003. 159 с.
15. Дудик П. С., Литовченко В. М. Сучасна українська мова: Завдання і вправи: Навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 264 с.
16. Дудик П. С., Прокопчук Л. В. Синтаксис української мови: Підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 384 с. (Серія «Альма-матер»).
17. Єрмоленко С. Я., Би́бик С. П., Тодор О. Г. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Либідь, 2001. 224 с.
18. Жовтобрюх М. А. Українська літературна мова. Київ: Наук. думка, 1984. 255 с.
19. Загнітко А. П. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис простого ускладненого і складного речення (теоретико-навчальний комплекс). Донецьк: ДонДУ, 1994. 204 с.
20. Загнітко А. Теорія сучасного синтаксису. 3-є вид., випр. і доп. Донецьк: ДонНУ, 2008. 294 с.
21. Заборна М. Просте речення. Складні випадки аналізу: Навч. посіб. для студ. вищих пед. навч. закл. Тернопіль: Підручники і посібники, 2002. 126 с.
22. Іваненко З. І. Система прийменникових конструкцій адвербіального значення. Київ; Одеса, 1981. 144 с.
23. Іваницька Н. Л. Синтаксис простого речення: Складні випадки аналізу: Навч.-метод. посібник. Київ: Вища шк., 1989. 62 с.
24. Кадомцева Л. О. Українська мова: Синтаксис простого речення: Навч. посібник. Київ: Вища шк., 1985. 127 с.
25. Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови: Навч. посібник. Київ: Либідь, 1995. 312 с.
26. Кобилянська М. Ф., Гуйванюк Н. В. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис: Зб. вправ: Навч. посіб. Київ: Вища школа, 1992. 272 с.
27. Кротевич Є. В., Родзевич Н. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вид-во АН УРСР, 1957. 236 с.
28. Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови. Ч. 2: Синтаксис. 2-е вид., перероб. і доп. Київ: Рад. школа, 1965. 284 с.
29. Курс сучасної української літературної мови: У 2 т. / За ред. Л. А. Булаховського. Т. 2: Синтаксис. Київ: Рад. школа, 1951. 408 с.
30. Мельничук О. С. Розвиток структури слов'янського речення. Київ: Наук. думка, 1966. 324 с.

31. *Мойсієнко А. К.* Сучасна українська літературна мова. Синтаксис простого ускладненого речення. Київ: ПП Я. Січовик, 2006. 240 с.
32. *Селіванова О.* Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля Київ, 2006. 716 с.
33. *Синтаксис* словосполучення і простого речення: (Синтаксичні категорії і зв'язки). Київ: Наук. думка, 1975. 222 с.
34. *Слинько І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська М. Ф.* Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання: Навч. посібник. Київ: Вища шк., 1994. 670 с.
35. *Сучасна* українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис: Підручник / А.К. Мойсієнко, І. М. Арібжанова, В. В. Коломийцева та ін. Київ: Знання, 2010. 374 с.
36. *Сучасна* українська літературна мова: Підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.; За ред. М. Я. Плющ. Київ: Вища шк., 1994. 414 с.
37. *Сучасна* українська літературна мова: Синтаксис / За заг. ред. І.К. Білодіда. Київ: Наук. думка, 1972. 515 с.
38. *Тоцька Н. І.* Українська пунктуація: Практикум. Київ: Вища шк., 1990. 160 с.
39. *Удовиченко Г.М.* Словосполучення в сучасній українській літературній мові. Київ: Наук. думка, 1968. 227 с.
40. *Український* правопис. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с.
41. *Шерех Ю.* Нарис сучасної української літературної мови. Мюнхен: Молоде життя, 1951. 403 с. Перевидано: Шевельов Ю. Нарис сучасної української літературної мови та інші лінгвістичні студії (1947–1953) / Упор. Л. Белея, Л. Нуждак; Вст. ст., прим. Л. Белея. Київ: Темпора, 2012. С. 29–446.
42. *Шкуратяна Н. Г., Шевчук С. В.* Сучасна українська літературна мова: Модульний курс: Навч посіб. Київ: Вища шк., 2007. 823 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

43. Великий електронний словник української мови (ВЕСУМ). URL: <https://vesum.nlp.net.ua/>
44. Електронний тлумачний словник української мови. URL: <https://slovyk.ua/>
45. Національна бібліотека ім. В. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>
46. Львівська ННБУ ім. В. Стефаника: <http://aleph.lsl.lviv.ua:8991/F>